॥ उदकशान्ति-मन्त्राः॥

कृणुष्व पाजः प्रसितिं न पृथ्वीं याहि राजेवामेवा ५ इभेन। तृष्वीमनु प्रसितिं द्रूणानोऽस्तांसि विध्यं रक्षस्रक्तिपेष्ठैः। तवं भ्रमासं आशुया पंतन्त्यनुं स्पृश धृष्ता शोशुंचानः। तपू ईष्यग्ने जुह्वां पतुङ्गानसंन्दितो वि सृंज विष्वंगुल्काः। प्रति स्पशो वि सृंज तूर्णितमो भवां पायुर्विशो अस्या अदंब्यः। यो नों दूरे अघश रेसो यो अन्त्यग्ने मार्किष्टे व्यथिरा दंधर्षीत्॥१॥ उदंग्ने तिष्ठ प्रत्याऽऽतंनुष्व न्यंमित्रा ५ ओषतात्तिग्महेते। यो नो अरांति सिमधान चक्रे नीचा तं धंक्ष्यत्सं न शुष्कम्। ऊर्ध्वो भंव प्रति विध्याध्यस्मदाविष्कृंणुष्व दैव्यांन्यग्ने। अवं स्थिरा तनुहि यातुजूनां जामिमजांमिं प्र मृंणीहि शत्रून्। स तें जानाति सुमृतिं यंविष्ठ् य ईवंते ब्रह्मणे गातुमैरंत्॥२॥ विश्वांन्यस्मै सुदिनांनि रायो द्युम्नान्युर्यो वि दुरों अभि द्यौत्। सेदंग्ने अस्तु सुभगंः सुदानुर्यस्त्वा नित्येन हविषा य उक्थैः। पिप्रींषित स्व आयुंषि दुरोणे विश्वेदंस्मै सुदिना साऽसंदिष्टिः। अर्चामि ते सुमृतिं घोष्यवीख्सं ते वावातां जरतामियङ्गीः॥३॥ स्वश्वांस्त्वा सुरथां मर्जयेमास्मे क्षुत्राणिं धारयेरनु द्यून्।

इह त्वा भूयां चंरेदुप त्मन्दोषांवस्तर्दीदिवाश्समनु द्यून्। कीडंन्तस्त्वा सुमनंसः सपेमाभि द्युम्ना तंस्थिवाश्सो जनांनाम्। यस्त्वा स्वश्वः सुहिर्ण्यो अंग्न उपयाति वसुमता रथंन। तस्यं त्राता भंविस् तस्य सखा यस्तं आतिथ्यमांनुषग्जुजोषत्। महो रुंजामि बन्धुता वचोभिस्तन्मां पितुर्गीतंमादिन्वंयाय॥४॥

त्वं नों अस्य वर्चसिश्चिकिद्धि होतंर्यविष्ठ सुऋतो दमूनाः। अस्वंप्रजस्तरणंयः सुशेवा अतंन्द्रासोऽवृका अश्रंमिष्ठाः। ते पायवंः स्ध्रियंश्चो निषद्याऽग्ने तवं नः पान्त्वमूर। ये पायवों मामतेयं तें अग्ने पश्यन्तो अन्धं दुंरितादरंक्षन्। रुरक्ष तान्थ्सुकृतों विश्ववेदा दिफ्संन्त इद्रिपवो ना हं देभुः॥५॥ त्वयां वय र संधन्यं स्त्वोता स्तव प्रणींत्यश्याम् वाजान्। उभा श॰ सां सूदय सत्यतातेऽनुष्ठ्या कृणुह्यह्रयाण। अया तें अग्ने समिधां विधेम प्रति स्तोम रे शस्यमानं गृभाय। दहाऽशसों रक्षसंः पाह्यंस्मान्द्रुहो निदो मित्रमहो अवद्यात्। रक्षोहणं वाजिनमाऽऽजिंघर्मि मित्रं प्रथिष्ठमुपं यामि शर्म। शिशांनो अग्निः ऋतुंभिः समिद्धः स नो दिवा स रिषः पातु नक्तम्॥६॥

वि ज्योतिषा बृह्ता भाँत्यग्निराविर्विश्वांनि कृणुते महित्वा। प्रादेवीर्मायाः संहते दुरेवाः शिशीते शृङ्गे रक्षंसे विनिक्षे। उत स्वानासो दिविषंन्त्वग्नेस्तिग्मायंधा रक्षंसे हन्तवा उ। मदं चिदस्य प्ररुंजन्ति भामा न वंरन्ते परिबाधो अदेवीः॥७॥[१.२.१४]

इन्द्रं वो विश्वतस्पिर् हवांमहे जनेंभ्यः। अस्माकंमस्तु केवंलः। इन्द्रं नरों नेमिधिता हवन्ते यत्पार्या युनजंते धियस्ताः। शूरो नृषांता शवंसश्चकान आ गोमंति व्रजे भंजा त्वं नः। इन्द्रियाणि शतक्रतो या ते जनेषु पश्चसुं। इन्द्र् तानि त आ वृंणे। अनुं ते दािय मह इन्द्रियायं स्त्रा ते विश्वमनुं वृत्रहत्यैं। अनुं क्षत्रमनु सहों यज्त्रेन्द्रं देवेभि्रनुं ते नृषह्यै॥८॥

आ यस्मिन्थ्सप्त वांस्वास्तिष्ठन्ति स्वारुहो यथा। ऋषिर्ह दीर्घश्रुत्तंम् इन्द्रंस्य घुमी अतिथिः। आमास् पृक्वमैरंय आ सूर्यर् रोहयो दिवि। घुम न सामन्तपता सुवृक्तिभिर्जुष्टं गिर्वणसे गिरंः। इन्द्रमिद्गाथिनो बृहदिन्द्रंमुर्केभिर्किणः। इन्द्रं वाणीरनूषत। गायन्ति त्वा गायत्रिणोऽर्चन्त्युर्कमुर्किणः॥९॥ ब्रह्माणंस्त्वा शतऋत्वुद्धःशमिव येमिरे। अःहोमुचे प्र भरेमा मनीषामोषिष्ठदावन्ने सुमृतिं गृंणानाः। इदिमेन्द्र प्रतिं हृव्यं गृंभाय सृत्याः संन्तु यजंमानस्य कामाः। विवेष् यन्मां धिषणां जजान् स्तवे पुरा पार्यादिन्द्रमहः। अःहंसो यत्रं पीपरद्यथां नो नावेव यान्तंमुभये हवन्ते। प्र सम्राजं प्रथममध्वराणांमःहोमुचं वृष्भं यज्ञियांनाम्॥१०॥

अपां नपांतमिश्वना हयंन्तमस्मिन्नर इन्द्रियं धंत्तमोर्जः। वि नं इन्द्र मृधों जिह नीचा यंच्छ पृतन्यतः। अधस्पदं तमीं कृधि यो अस्मार अभिदासंति। इन्द्रं क्षत्रम्भि वाममोजोऽजांयथा वृषभ चर्षणीनाम्। अपांऽनुदो जनमित्रयन्तंमुरुं देवेभ्यों अकृणोरु लोकम्। मृगो न भीमः कुंचरो गिरिष्ठाः परावत आ जंगामा परंस्याः॥११॥

सृक स् स् शार्य प्विमिन्द्र तिग्मं वि शत्रून् ताढि वि मृधो नुदस्व। वि शत्रून् वि मृधो नुद् वि वृत्रस्य हनूं रुज। वि मन्युमिन्द्र भामितोऽमित्रंस्याभिदासंतः। त्रातार्मिन्द्रंमवितार्मिन्द्र हवेहवे सुहव शूर्मिन्द्रम्। हुवे नु श्रुकं पुंरुहूतिमिन्द्र इंस्वस्ति नो मृघवां धात्विन्द्रः। मा ते अस्या संहसावन् परिष्टावधार्यं भूम हरिवः परादै॥१२॥ त्रायंस्व नोऽवृकेभिर्वरूथैस्तवं प्रियासंः सूरिषुं स्याम। अनंवस्ते रथमश्वांय तक्ष्मन् त्वष्टा वर्ज्यं पुरुहूत द्युमन्तम्। ब्रह्माण् इन्द्रं महयंन्तो अर्केरवंधयन्नहंये हन्तवा उं। वृष्णे यत्ते वृषंणो अर्कमर्चानिन्द्र ग्रावांणो अदितिः स्जोषाः। अनुश्वासो ये प्वयोऽर्था इन्द्रंषिता अभ्यवंर्तन्त दस्यून्॥१७॥[१.६.१२]

यतं इन्द्र भयांमहे ततों नो अभंयं कृधि। मघंवञ्छुग्धि तव् तन्नं ऊतये विद्विषो विमृधों जिहा स्वस्तिदा विशस्पतिंवृत्रहा विमृधों वृशी। वृषेन्द्रंः पुर एतुं नः स्वस्तिदा अंभयङ्करः। महा इन्द्रो वर्ज्ञंबाहुः षोडुशी शर्म यच्छतु। स्वस्ति नों मघवां करोतु हन्तुं पाप्मानं योंऽस्मान् द्वेष्टिं। स्जोषां इन्द्र सगंणो मुरुद्धिः सोमं पिब वृत्रहञ्छूर विद्वान्। जिहि शत्रू रप्मृधोनुद्स्वाथाभयं कृणु हि विश्वतों नः॥१८॥ ये देवाः पुरः सदोऽग्नि नैत्रा रक्षोहणस्ते नेः पान्तु

ते नोंऽवन्तु तेभ्यो नम्स्तेभ्यः स्वाह्य ये देवा दक्षिणसदों यमनैत्रा रक्षोहणस्ते नंः पान्तु

स्वाहाँ॥१९॥

ते नोंऽवन्तु तेभ्यो नम्स्तेभ्यः स्वाह्य ये देवाः पश्चात् सर्दः सिवृत् नैत्रा रक्षोहण्स्ते नेः पान्तु ते नोंऽवन्तु तेभ्यो नम्स्तेभ्यः स्वाह्य ये देवा उत्तर्सदो वर्रुणनेत्रा रक्षोहण्स्ते नेः पान्तु ते नोंऽवन्तु तेभ्यो नम्स्तेभ्यः स्वाह्य ये देवा उपरिषदो बृह्स्पतिनेत्रा रक्षोहण्स्ते नेः पान्तु ते नोंऽवन्तु तेभ्यो नम्स्तेभ्यः स्वाह्यऽग्नये रक्षोघ्ने स्वाहां यमायं रक्षोघ्ने स्वाहां सिवृत्रे रक्षोघ्ने स्वाह्य वर्रुणाय रक्षोघ्ने स्वाह्य बृह्स्पतिये दुवंस्पते रक्षोघ्ने

अग्निरायुंष्मान्थ्स वन्स्पतिंभिरायुंष्मान्तेन् त्वाऽऽयुषा-ऽऽयुंष्मन्तं करोमि सोम् आयुंष्मान्थ्स ओषंधीभिरायुंष्मान्तेन् त्वाऽऽयुषाऽऽयुंष्मन्तं करोमि यज्ञ आयुंष्मान्थ्स दक्षिणाभिरायुंष्मान्तेन् त्वाऽऽयुषाऽऽयुंष्मन्तं करोमि ब्रह्मायुंष्मत्तद् ब्राह्मणेरायुंष्मत्तेन् त्वाऽऽयुषाऽऽयुंष्मन्तं करोमि देवा आयुंष्मन्तस्तेऽमृतेनायुंष्मन्तस्तेन् त्वा-ऽऽयुषाऽऽयुंष्मन्तं करोमि॥२०॥ या वांमिन्द्रा वरुणा यतव्यां तन्स्तयेममः हंसो मुश्चतम्।

यजे॥२२॥

या वांमिन्द्रा वरुणा सह्स्यां तुनूस्तयेमम हंसो मुश्चतम्। या वांमिन्द्रा वरुणा रक्षस्यां तुनूस्तयेमम हंसो मुश्चतम्। या वांमिन्द्रा वरुणा तेज्ञस्यां तुनूस्तयेमम हंसो मुश्चतम्॥२१॥

यो वांमिन्द्रा वरुणावृग्नौ स्नाम्स्तं वांमेतेनावं यजे यो वांमिन्द्रा वरुणा द्विपाथ्सु पृशुषु स्नाम्स्तं वांमेतेनावं यजे यो वांमिन्द्रा वरुणा चतुंष्पाथ्सु स्नाम्स्तं वांमेतेनावं यजे यो वांमिन्द्रा वरुणा गोष्ठे स्नाम्स्तं वांमेतेनावं यजे यो वांमिन्द्रा वरुणा गृहेषु स्नाम्स्तं वांमेतेनावं यजे यो वांमिन्द्रा वरुणापसु स्नाम्स्तं वांमेतेनावं यजे यो वांमिन्द्रा वरुणोषंधीषु स्नाम्स्तं वांमेतेनावं यजे यो वांमिन्द्रा वरुणोषंधीषु स्नाम्स्तं वांमेतेनावं यजे यो वांमिन्द्रा वरुणोषंधीषु स्नाम्स्तं वांमेतेनावं यजे

अग्ने यशस्विन् यशसे मर्मप्येन्द्रांवतीमपंचितीमिहावंह। अयं मूर्धा पंरमेष्ठी सुवर्चाः समानानांमुत्तमश्लोंको अस्तु॥ भद्रं पश्यन्त उपसेदुरग्ने तपो दीक्षामृषयः सुवर्विदः। ततः क्षत्रं बलमोर्जाश्च जातं तदस्मै देवा अभि सन्नमन्तु॥ धाता विधाता पंरमोतस्न्धृक् प्रजापंतिः परमेष्ठी विराजाः। स्तोमाश्छन्दा रेसि निविदोम आहुरेतस्मै राष्ट्रमभिसन्नमाम॥ अभ्यावर्तध्वमुप्मेतंसाक मयर शास्ताऽधिपतिर्वो अस्तु। अस्य विज्ञानमनुसर्रभध्वमिमं पृश्चादन् जीवाथ सर्वे॥२३॥

॥राष्ट्रभृतम्॥

ऋताषाङ्वधांमाग्निर्गन्थर्वस्तस्यौषंधयोऽफ्स्रस् ऊर्जो नाम् स इदं ब्रह्मंक्ष्रत्रं पांतु ता इदं ब्रह्मंक्ष्रत्रं पान्तु तस्मे स्वाहा ताभ्यः स्वाहां

सःहितो विश्वसामा सूर्यो गन्धर्वस्तस्य मरीचयोऽपस्रसं आयुवो नाम्

स इदं ब्रह्मेक्ष्रत्रं पांतु ता इदं ब्रह्मेक्ष्रत्रं पांन्तु तस्मै स्वाहा ताभ्यः स्वाहां

सुषुम्णः सूर्यरिषमश्चन्द्रमां गन्धर्वस्तस्य नक्षेत्राण्यऽपस्रसों बेक्ररयो नाम्

स इदं ब्रह्मेक्ष्रत्रं पांतु ता इदं ब्रह्मेक्ष्रत्रं पांन्तु तस्मै स्वाहा ताभ्यः स्वाहां

भुज्यः सुंपूर्णो युज्ञो गंन्धुर्वस्तस्य दक्षिणा अफ्स्रसंस्त्वा

नाम

स इदं ब्रह्मंक्ष्त्रं पांतु ता इदं ब्रह्मंक्ष्त्रं पांन्तु तस्मै स्वाहा ताभ्यः स्वाहाँ

प्रजापंतिर्विश्वकर्मा मनो गन्ध्वस्तस्यंर्ख्सामान्यंपस्रसो वहंयो नाम

स इदं ब्रह्मेक्ष्त्रं पांतु ता इदं ब्रह्मेक्ष्त्रं पांन्तु तस्मै स्वाहा ताभ्यः स्वाहेषिरो

विश्वव्यंचा वातो गन्धर्वस्तस्यापौं उपस्रसो मुदा नाम् स इदं ब्रह्मक्षत्रं पातु ता इदं ब्रह्मक्षत्रं पौन्तु तस्मै स्वाहा ताभ्यः स्वाहाँ।

भुवंनस्य पते यस्यं त उपिरं गृहा इह चं। स नों रास्वाज्यांनिः रायस्पोषः सुवीर्यः संवथ्सरीणाः स्वस्तिम्। (स्वाहां)।

प्रमेष्ठाधिपतिर्मृत्युर्गन्धवस्तस्य विश्वंमफ्स्रसो भुवो नाम् स इदं ब्रह्मक्षत्रं पातु ता इदं ब्रह्मक्षत्रं पान्तु तस्मै स्वाहा ताभ्यः स्वाहां सुक्षितिः सुभूतिर्भद्रकृथ्सुवंवान्युर्जन्यों गन्ध्वंस्तस्यं

विद्युतौंऽफ्सरसो रुचो नाम्

स इदं ब्रह्मंक्ष्रत्रं पांतु ता इदं ब्रह्मंक्ष्रत्रं पांन्तु तस्मै स्वाहा ताभ्यः स्वाहां

दूरे हेंतिरमृड्यो मृत्युर्गन्ध्वस्तस्यं प्रजा अंफ्स्रसों भी्रवो नाम

स इदं ब्रह्मंक्ष्त्रं पांतु ता इदं ब्रह्मंक्ष्त्रं पांन्तु तस्मै स्वाहा ताभ्यः स्वाहा

चारुः कृपणकाृशी कामों गन्धुर्वस्तस्याधयौंऽफ्सुरसंः शोचयंन्तीर्नाम

स इदं ब्रह्मंक्ष्र्त्रं पांतु ता इदं ब्रह्मंक्ष्र्त्रं पांन्तु तस्मै स्वाहा ताभ्यः स्वाहा

स नो भुवनस्य पते यस्यं त उपरि गृहा इह चं। उरु

ब्रह्मणेऽस्मै क्षुत्राय मिह् शर्म यच्छ (स्वाहाँ)॥

नमों अस्तु सूर्पेभ्यो ये के चं पृथिवीमनुं। ये अन्तरिक्षे ये दिवि तेभ्यः सूर्पेभ्यो नमः॥ येऽदो रांचने दिवो ये वा सूर्यस्य रिष्मिषुं। येषांमुफ्सु सदः कृतं तेभ्यः सूर्पेभ्यो नमः॥ या इषंवो यातुधानांनां ये वा वनस्पती १ रनुं। ये वांऽवटेषु शेरते तेभ्यः सर्पेभ्यो नमः॥

॥पञ्चचोडाः॥

अयं पुरो हरिकेशः सूर्यरिशम्स्तस्यं रथगृथ्मश्च रथौजाश्च सेनानिग्रामण्यौ पुञ्जिकस्थला चं कृतस्थला चाँफ्स्रसौ यातुधानां हेती रक्षार्श्स प्रहेतिस्तेभ्यो नम्स्ते नो मृडयन्तु ते यं द्विष्मो यश्चं नो द्वेष्टि तं वो जम्भे दधामि। अयं देक्षिणा विश्वकंमां तस्यं रथस्वनश्च रथे चित्रश्च

सेनानिग्रामण्यौ मेनका च सहजन्या चाँफ्सरसौ दुङ्कार्वः प्रश्वो हेतिः पौरुषयोव्धः प्रहेतिस्तेभ्यो नम्स्ते नो मृडयन्तु ते यं द्विष्मो यश्चं नो द्वेष्टि तं वो जम्भे दधामि।

अयं पृश्चाद्विश्वव्यंचास्तस्य रथंप्रोत्श्चासंमरथश्च सेनानिग्राम्ण्यौ प्रम्लोचंन्ती चानुम्लोचंन्ती चाफ्सरसौ सूर्पा हेतिर्व्याघ्राः प्रहेतिस्तेभ्यो नम्स्ते नो मृडयन्तु ते यं द्विष्मो यश्चं नो द्वेष्टि तं वो जम्भे दधामि।

अयमुंत्तराथ्संयद्वंसुस्तस्यं सेन्जिचं सुषेणंश्च सेनानिग्राम्ण्यौं विश्वाचीं च घृताचीं चाफ्स्रसावापों हेतिर्वातः प्रहेतिस्तेभ्यो नम्स्ते नो मृडयन्तु ते यं द्विष्मो यश्चं नो द्वेष्टि तं वो जम्भे दधामि। अयमुपर्यविग्वंसुस्तस्य तार्क्ष्यश्चारिष्टनेमिश्च सेनानि-ग्रामण्यांवुविशी च पूर्विचित्तिश्चाफ्स्रसौं विद्युद्धेतिरेव-स्फूर्ज्न्प्रहेतिस्तेभ्यो नम्स्ते नौं मृडयन्तु ते यं द्विष्मो यश्चं नो द्वेष्टि तं वो जम्भे दधामि।

॥ अप्रतिरथम्॥

(तैत्तिरीयसंहितायां काण्डः - ४/प्रश्नः - ६/अनुवाकः - ४)

आुशुः शिशानो वृष्भो न युध्मो घनाघुनः क्षोभणश्चर्षणीनाम्। सङ्कन्दंनोऽनिमिष एंकवीरः शत १ सेनां अजयत् साकमिन्द्रः। सङ्कन्दंनेनानिमिषेणं जिष्णुनां युत्कारेणं दुश्च्यवनेनं धृष्णुनां। तदिन्द्रेण जयत तथ्मंहध्वं युधों नर इषुंहस्तेन वृष्णां। स इषुंहस्तैः सनिषङ्गिभिवंशी सङ्स्रष्टा स युध् इन्द्रों गुणेनं। स्रमृष्ट्रजिथ्सोम्पा बांहुश्ध्यूर्ध्वधंन्वा प्रतिहिताभिरस्ता। बृहंस्पते परिं दीया रथेन रक्षोहाऽमित्रार्ं अपबाधंमानः। प्रभुः अन्थ्सेनाः प्रमुणो युधा जयंत्रुस्माकंमेध्यविता रथांनाम्। गोत्रभिदं गोविदं वर्ज्रबाहुं जयन्तमज्मं प्रमृणन्तमोजसा। इम॰ संजाता अनुं वीरयध्वमिन्द्र॰ सखायोऽनु स॰ रंभध्वम्। बलविज्ञायः स्थविरः प्रवीरः सहंस्वान् वाजी सहंमान उग्रः। अभिवीरो अभिसंत्त्वा सहोजा जैत्रंमिन्द्र रथमा तिष्ठ गोवित्। अभि गोत्राणि सहंसा गाहंमानोऽदायो वीरः शतमंन्युरिन्द्रंः।

दुश्चवनः पृतनाषाडंयुध्यों ऽस्माक् १ सेनां अवतु प्र युध्सु। इन्द्रं आसां नेता बृहस्पितदिक्षिणा युज्ञः पुर एतु सोमः। देवसेनानांमभिभअतीनां जयंन्तीनां मुरुतों युन्त्वग्रें। इन्द्रंस्य वृष्णो वर्रुणस्य राज्ञं आदित्यानां मरुता । शर्ध उग्रम्। मुहामनसां भुवनच्यवानां घोषों देवानां जयंतामुदंस्थात्। अस्माकमिन्द्रः समृतेषु ध्वजेष्वस्माकं या इषंवस्ता जंयन्तु। अस्माकं वीरा उत्तरे भवन्त्वस्मानुं देवा अवता हवेषु। उद्धेर्षय मघवन्नायुंधान्युत् सत्त्वंनां मामकानां महा रंसि। उद्देत्रहन् वाजिनां वाजिनान्युद्रथानां जयंतामेतुं घोषंः। उप प्रेत जयंता नरः स्थिरा वंः सन्तु बाहवंः। इन्द्रों वः शर्म यच्छत्त्वनाधृष्या यथाऽसंथ। अवंसृष्टा परां पत शरंब्ये ब्रह्मंस<शिता।

गच्छामित्रान् प्रविश मैषां कं चनोच्छिषः। मर्माणि ते वर्मभिश्छादयामि सोमस्त्वा राजाऽमृतेनाभिवस्ताम्। उरोर्वरीयो वरिवस्ते अस्तु जयन्तं त्वामन् मदन्तु देवाः। यत्रं बाणाः सम्पतंन्ति कुमारा विशिखा इंव। इन्द्रों नस्तत्रं वृत्रहा विश्वाहा शर्म यच्छतु॥

शं चं में मयंश्व में प्रियं चं मेऽनुकामश्चं में कामंश्व में सौमन्सश्चं में भूद्रं चं में श्रेयंश्व में वस्यंश्व में यशंश्व में भगंश्व में द्रविणं च में यन्ता चं में धूर्ता चं में क्षेमंश्व में धृतिंश्व में विश्वं च में महंश्व में सुविचं में ज्ञात्रं च में सूर्श्व में प्रसूश्वं में सीरं च में ल्यश्चं म ऋतं चं मेऽमृतं च मेऽयक्ष्मं च मेऽनामयच में जीवातुंश्व में दीर्घायुत्वं चं मेऽनिमृत्रं च मेऽभंयं च में सुगं चं में शयंनं च में सूषा चं में सुदिनं च में।

॥ विहव्यम्॥

ममाँग्ने वर्चो विह्वेष्वंस्तु वयं त्वेन्धांनास्तुन्वं पुषेम। मह्यं नमन्तां प्रदिश्श्वतंस्रस्त्वयाऽध्यंक्षेण पृतंना जयेम। ममं देवा विह्वे संन्तु सर्व इन्द्रांवन्तो मुरुतो विष्णुंरग्निः। ममान्तरिक्षमुरु गोपमंस्तु मह्यं वार्तः पवतां कामे अस्मिन्। मियं देवा द्रविणमा यंजन्तां मय्याशीरंस्तु मियं देवहूंतिः। दैव्या होतांरा वनिषन्त पूर्वेऽरिष्टाः स्याम तनुवां सुवीराः। मह्यं यजन्तु मम् यानि हव्याऽऽकूंतिः स्त्या मनसो मे अस्तु। एनो मा नि गांं कतमचनाहं विश्वें देवासो अधिं वोचता मे। देवींः षडुर्वीरुरु णंः कृणोत विश्वं देवास इह वीरयध्वम्। मा हाँस्मिहि प्रजया मा तुनूभिर्मा रंधाम द्विषते सोम राजन्। अग्निर्मन्युं प्रतिनुदन् पुरस्ताददंब्धो गोपाः परि पाहि नुस्त्वम्। प्रत्यश्चो यन्तु निगुतः पुनस्तें ऽमैषां चित्तं प्रबुधा वि नेशत्। धाता धांतृणां भुवंनस्य यस्पतिर्देव र संवितारमिमातिषा ऽहम्। इमं युज्ञमुश्विनोभा बृहस्पतिर्देवाः पाँन्तु यजमानं न्यूर्थात्। उरुव्यचां नो महिषः शर्म य रसद्स्मिन् हवें पुरुहूतः पुंरुक्षु। स नेः प्रजायैं हर्यश्व मृडयेन्द्र मा नों रीरिषो मा परां दाः। ये नः सपत्ना अप ते भंवन्त्वन्द्राग्निभ्यामवं बाधामहे तान्। वसंवो रुद्रा आंदित्या उंपरिस्पृशं मोग्रं चेत्तांरमधिराजमं ऋन्। अर्वाश्चमिन्द्रंममुतों हवामहे यो गोुजिद्धंनुजिदंश्वजिद्यः। इमं नों युज्ञं विहवे ज्षस्वास्य कुंमीं हरिवो मेदिनंं त्वा॥

॥ मृगारम्॥

अग्नेर्मन्वे प्रथमस्य प्रचेतसो यं पाश्चेजन्यं बहवः सिम्-धतें। विश्वेस्यां विशि प्रविविश्वारसंमीमहे स नो मुश्चत्वरहंसः। यस्येदं प्राणं निम्पिषद्यदेजंति यस्यं जातं जनमानं च केवलम्। स्तौम्यग्निं नांथितो जोहवीमि स नो मुश्चत्वरहंसः।

इन्द्रेस्य मन्ये प्रथमस्य प्रचेतसो वृत्रघः स्तोमा उप् मामुपागुः। यो दाशुषः सुकृतो हवमुप गन्ता स नो मुश्चत्व १ हेसः। यः संङ्गामं नयंति संवशी युधे यः पुष्टानि स १ सृज्ञति त्रयाणि। स्तौमीन्द्रं नाथितो जोहवीमि स नो मुश्चत्व १ हेसः।

मन्वे वां मित्रावरुणा तस्यं वित्त स्यांजिसा द हणा यं नुदेथें। या राजांन स्मरथं याथ उंग्रा ता नो मुश्चत्मागंसः। यो वा रथं ऋजुरंश्मिः सत्यधंमां मिथुश्चरंन्तमुप्यातिं दूषयन्। स्तौमिं मित्रावरुंणा नाथितो जोहवीमि तौ नो मुश्चत्मागंसः। वायोः संवितुर्विदथांनि मन्महे यावांत्मन्वद्विंभृतो यौ च

रक्षंतः। यौ विश्वंस्य परिभू बंभूवतुस्तौ नो मुश्रतमागंसः।

उपु श्रेष्ठां न आशिषों देवयोधीमें अस्थिरन्। स्तौमिं वायु ध संवितारं नाथितो जोहवीमि तौ नो मुश्रतमागंसः। र्थीतमौ रथीनामह ऊतये शुभं गर्मिष्ठौ सुयमेंभिरश्वैः। ययोंवां देवो देवेष्वनिंशितमोजस्तौ नों मुश्रतमागंसः। यदयातं वहतु सूर्यायाँ स्त्रिचक्रेणं स स्सदं मिच्छमानौ। स्तौमिं देवावृश्विनौं नाथितो जोंहवीमि तौ नों मुश्रतमागंसः। मुरुतां मन्वे अधि नो ब्रुवन्तु प्रेमां वाचं विश्वामवन्तु विश्वे। आशून् हुंवे सुयमानूतये ते नों मुश्चन्त्वेनसः। तिग्ममायुधं वीडित र सहंस्विद्देव्य र शर्धः पृतंनासु जिष्णु। स्तौमिं देवान्मुरुतों नाथितो जोंहवीमि ते नों मुश्चन्त्वेनंसः। देवानां मन्वे अधि नो ब्रुवन्तु प्रेमां वाचुं विश्वामवन्तु विश्वै। आशून् हुंवे सुयमानूतये ते नो मुश्चन्त्वेनंसः। यदिदं मां ऽभिशोचंति पौरुंषेयेण दैव्यंन। स्तौमि विश्वांन्देवान्नांथितो जोहवीमि ते नो मुअन्त्वेनंसः। अनुं नोऽद्यानुंमतिर्यज्ञं देवेषुं मन्यताम्। अग्निश्चं हव्यवाहंनो भवंतां दाशुषे मर्यः। अन्विदंनुमते त्वं मन्यांसै शं चं नः कृधि। ऋत्वे दक्षांय नो हि नु प्रणु आयू ५ षि तारिषः।

सर्पाहतिः वैश्वानरो नं ऊत्या प्र यांतु परावतः। अग्निरुक्थेन वाहंसा॥

पृष्टो दिवि पृष्टो अग्निः पृंथिव्यां पृष्टो विश्वा ओषंधीराविवेश। वैश्वानरसहंसा पृष्टो अग्निः स नो दिवा स रिषः पांतु नक्तम्। ये अप्रथेतामितिभिरोजोभिर्ये प्रतिष्ठे अभवतां वसूनाम्।

स्तौमि द्यावांपृथिवी नांथितो जोंहवीमि ते नों मुश्रतम १ हंसः। उर्वी रोदसी वरिवः कृणोतं क्षेत्रंस्य पत्नी अधि नो ब्र्यातम्। स्तौमि द्यावांपृथिवी नांथितो जोंहवीमि ते नों मुश्रतम १ हंसः। यत्ते वयं पुरुषत्रा यंविष्ठाऽविद्वा १ सश्चकृमा कचनाऽऽगः। कृधी स्वंस्मा अदितेरनांगा व्येना ईसि शिश्रथो विष्वंगग्ने। यथां ह तद्वंसवो गौर्यं चित्पदि षिताममुंश्रता यजत्राः। एवा त्वमस्मत्प्र मुंश्चा व्य॰हः प्रातांर्यग्ने प्रतरां न आयुंः॥

॥ सर्पाहुतिः॥

समीची नामांसि प्राची दिक्तस्यांस्तेऽग्निरधिंपतिरसितो रंक्षिता यश्चाधिपतिर्यश्चं गोप्ता ताभ्यां नमस्तौ नों मृडयतां ते यं द्विष्मो यश्च नो द्वेष्टि तं वां जम्भें दधाम्योजस्विनी नामांसि दक्षिणा दिक्तस्यांस्त इन्द्रोऽधिं-

पतिः पृदांकू रक्षिता यश्चाधिपतिर्यश्चं गोप्ता ताभ्यां नमस्तौ नों मृडयतां ते यं द्विष्मो यश्चं नो द्वेष्टि तं वां जम्भें दधामि प्राची नामांसि प्रतीची दिक्तस्यांस्ते सोमोऽधिंपतिः स्वजो रंक्षिता यश्चाधिपतिर्यश्चे गोप्ता ताभ्यां नमस्तौ नों मृडयतां ते यं द्विष्मो यश्चं नो द्वेष्टि तं वां जम्भें दधाम्यवस्थावा नामास्युदींची दिक्तस्यांस्ते वरुणोऽधिं-पतिस्तिरश्चंराजी रक्षिता यश्चाधिंपतिर्यश्चं गोप्ता ताभ्यां नमस्तौ नों मृडयतां ते यं द्विष्मो यश्चं नो द्वेष्टि तं वां जम्भें दधाम्यधिपत्नी नामांसि बृहती दिक्तस्यांस्ते बृहस्पतिरधिपतिः श्वित्रो रंक्षिता यश्चाधिंपतिर्यश्चं गोप्ता ताभ्यां नमस्तौ नों मृडयतां ते यं द्विष्मो यश्चं नो द्वेष्टि तं वां जम्भे दधामि विशनी नामांसीयं दिक्तस्यांस्ते यमोऽधिपतिः कल्माषंग्रीवो रक्षिता यश्चार्धिपतिर्यश्चं गोप्ता ताभ्यां नमस्तौ नों मृडयतां ते यं द्विष्मो यश्च नो द्वेष्टि तं वां जम्भे दधामि॥

॥ गन्धर्वाहुतीः॥

हेतयो नामं स्थ तेषां वः पुरो गृहा अग्निर्व इषंवः सिल्लो वांतनामं तेभ्यों वो नमस्ते नो मृडयत् ते यं द्विष्मो यश्च नो

द्वेष्टि तं वो जम्भें दधामि

गन्धर्वाहतीः

निलिम्पा नामं स्थ तेषां वो दक्षिणा गृहाः पितरो व इषवः सगरो

वातनामं तेभ्यों वो नम्स्ते नों मृडयत् ते यं द्विष्मो यश्चं नो द्वेष्टि तं वो जम्भें दधामि

वजिणो नामं स्थ तेषां वः पश्चाद्गृहाः स्वप्नो व इषेवो गह्वरो वातनामं तेभ्यो वो नमस्ते नो मृडयत् ते यं द्विष्मो यश्चं नो द्वेष्टि तं वो जम्भे

दधाम्यवस्थावांनो नामं स्थ तेषां व उत्तराद्गृहा आपो व इर्षवः समुद्रो

वांतनामं तेभ्यों वो नम्स्ते नों मृडयत् ते यं द्विष्मो यश्चं नो द्वेष्टि तं वो जम्भें

दधाम्यधिपतयो नामं स्थ तेषां व उपरि गृहा वर्षं व इष्वोऽवंस्वान्

वातनामं तेभ्यों वो नम्स्ते नों मृडयत् ते यं द्विष्मो यश्चं नो द्वेष्टि तं वो जम्भे दधामि

ऋव्या नामं स्थ पार्थिवास्तेषां व इह गृहा अन्नं व इषंवो निमिषो वांतनामं तेभ्यों वो नम्स्ते नों मृडयत् ते यं द्विष्मो यश्चं नो द्वेष्टि तं वो जम्भें दधामि।

॥ अज्यानि॥

श्तायुंधाय श्तवींर्याय श्तोतंयेऽभिमातिषाहैं। श्तं यो नंः श्रदो अजींतानिन्द्रों नेषदितें दुरितानि विश्वां॥ ये चत्वारंः पृथयों देवयानां अन्त्रा द्यावांपृथिवी वियन्ति। तेषां यो अज्यांनिमजीतिमा वहात्तस्मैं नो देवाः परि दत्तेह सर्वे॥

ग्रीष्मो हेम्नत उत नो वस्तः श्रह्रषाः संवितं नो अस्तु। तेषांमृतूना श्रातशांरदानां निवात एषामभेये स्याम॥

इद्वथ्सरायं परिवथ्सरायं संवथ्सरायं कृणुता बृहन्नमंः। तेषां वयः संमृतो यज्ञियानां ज्योगजीता अहंताः स्याम॥
भ्रान्नः श्रेयः समंनैष्ट देवास्त्वयांऽवसेन समंशीमहि त्वा। स नो मयोभूः पितो आविंशस्व शन्तोकायं तन्वें स्यो नः॥

भूतं भव्यं भविष्यद्वष्ट् स्वाहा नम् ऋख्साम्यजुर्वष्ट् स्वाहा नमो गायत्रीत्रिष्टु ज्ञगंती वष्ट् स्वाहा नमंः पृथिव्यंन्तिरेक्षं द्यौर्वष्ट् स्वाहा नमोऽग्निर्वायुः सूर्यो वष्ट् स्वाहा नमंः प्राणो व्यानोऽपानो वष्ट् स्वाहा नमोऽन्नं कृषिर्वृष्टिर्वष्ट् स्वाहा नमंः पिता पुत्रः पौत्रो वष्ट् स्वाहा नमो भूर्भुवः सुवर्वष्ट् स्वाहा नमंः।

॥ अथर्वशिरसम्॥

(तैत्तिरीयब्राह्मणे अष्टकम् - १/प्रश्नः - ५/अनुवाकः - ८)

इन्द्रों दधीचो अस्थिनेः। वृत्राण्यप्रंतिष्कुतः। ज्ञ्घाने नव्तीर्नवं। इच्छन्नश्वंस्य यच्छिरंः। पर्वतेष्वपंश्रितम्। तिद्वंदच्छर्यणावंति। अत्राह् गोरमंन्वत। नाम् त्वष्टुंरपीच्यम्। इत्था चन्द्रमंसो गृहे। इन्द्रमिद्गाथिनों बृहत्॥ इन्द्रमुर्केभिर्रिकणंः। इन्द्रं वाणीरनूषत। इन्द्र इद्धर्योः सचा। सम्मिश्च आवंचो युजां। इन्द्रों वज्री हिर्ण्ययंः। इन्द्रों दीर्घाय चक्षंसे। आ सूर्यर्थ रोहयिद्वि। वि गोभिरिद्रिमैरयत्। इन्द्रं वाजेषु नो अव। सहस्रंप्रधनेषु च॥ उग्र उग्राभिंक्तिभिः। तिमन्द्रं वाजयामिस। महे वृत्राय हन्तेवे। स वृषां वृष्भो भुंवत्। इन्द्रः स दामने कृतः। ओजिंष्टः स बले हितः। द्युम्नी श्लोकी स सौम्यः। गिरा वज्रो न सम्भृतः। सबेलो अनेपच्युतः। वृवृक्षुरुग्रो अस्तृतः॥

॥प्रत्यङ्गिरसम्॥

(तैत्तिरीयब्राह्मणे अष्टकम् - २/प्रश्नः - ३/अनुवाकः - २)

चक्षुंषो हेते मर्नसो हेते। वाची हेते ब्रह्मणो हेते। यो मांऽघायुरिभेदासंति। तमग्ने मेन्या मेनिं कृणा यो मा चक्षुंषा यो मर्नसा। यो वाचा ब्रह्मणाऽघायुरिभेदासंति। तयाँऽग्ने त्वं मेन्या। अमुमंमेनिं कृणा यत्किश्चासौ मर्नसा यचं वाचा। यज्ञैर्जुहोति यजुंषा ह्विभिंः॥ तन्मृत्युर्निर्ऋत्या संविदानः। पुरादिष्टादाहुंतीरस्य हन्तु।

तन्मृत्युर्निर्ऋत्या संविदानः। पुरादिष्टादाहुंतीरस्य हन्तु। यातुधाना निर्ऋतिरादुरक्षः। ते अस्य घ्रन्त्वनृंतेन सत्यम्। इन्द्रेषिता आज्यंमस्य मथ्नन्तु। मा तथ्समृद्धि यद्सौ क्रोतिं। हन्मिं तेऽहं कृत हिवः। यो में घोरमचींकृतः। अपाँ श्रौ त उभौ बाहू। अपनह्याम्यास्यम्॥ अपं नह्यामि ते बाह्। अपं नह्याम्यास्यम्॥ ब्रह्मणा। सर्वं तेऽविधेषं कृतम्। पुराऽमुष्यं वषद्भारात्। यृज्ञं देवेषुं नस्कृिध। स्विष्टमस्माकं भूयात्। माऽस्मान्प्रापृत्र-रातयः। अन्तिं दूरे स्तो अंग्ने। भ्रातृंव्यस्याभिदासंतः॥१४॥ वृषद्भारेण वज्रेण। कृत्या हिन्म कृतामृहम्। यो मा नक्तं दिवां सायम्। प्रातश्चाह्नां निपीयंति। अद्या तिमंन्द्र वज्रेण। भातृंव्यं पादयामसि।

(तैत्तिरीयब्राह्मणे अष्टकम् - २/प्रश्नः - ५/अनुवाकः - १)

प्राणो रंक्षित् विश्वमेजंत्। इर्यो भूत्वा बंहुधा बहूनिं। स इथ्सर्वं व्यांनशे। यो देवो देवेषुं विभूरन्तः। आवृंदूदात् क्षेत्रियंध्वगद्वृषां। तिमत्प्राणं मन्सोपं शिक्षत। अग्रं देवानांमिदमंत्तु नो ह्विः। मनंसृश्चित्तेदम्। भूतं भव्यं च गुप्यते। तिद्धे देवेष्वंग्रियम्॥

आ नं एतु पुरश्चरम्। सह देवैरिम॰ हवम्। मनः श्रेयंसिश्रेयसि। कर्मन् यूज्ञपंतिं दर्धत्। जुषतां मे वागिद॰ ह्विः। विराहेवी पुरोहिता। ह्व्यवाडनंपायिनी। ययां रूपाणि बहुधा वदंन्ति। पेशा॰सि देवाः पंरमे जनित्रे। सा नो विराडनंपस्फुरन्ती॥ वाग्देवी जुंषतामिद १ ह्विः। चक्षुंर्देवानां ज्योतिंरमृते न्यंक्तम्। अस्य विज्ञानांय बहुधा निधीयते। तस्यं सुम्नमंशीमिह। मा नो हासीद्विचक्षणम्। आयुरिन्नः प्रतींर्यताम्। अनंन्याश्चक्षुंषा वयम्। जीवा ज्योतिंरशीमिह। सुवर्ज्योतिंरुतामृतम्। श्रोत्रेण भद्रमुत शृंण्वन्ति सृत्यम्। श्रोत्रेण वार्चं बहुधोद्यमानाम्। श्रोत्रेण मोदंश्च महंश्च श्रूयते। श्रोत्रेण सर्वा दिश आ शृंणोिम। यन प्राच्यां उत दंक्षिणा। प्रतीच्ये दिशः शृण्वन्त्यंत्तरात्। तदिच्छोत्रं बहुधोद्यमानम्। अरान्न नेिमः परि सर्वं बभूव॥ (तैत्तरीयब्राह्मणे अष्टकम् - २/प्रशः - ७/अनुवाकः - ७)

सिर्हे व्याघ्र उत या पृदांकौ। त्विषिरुग्नौ ब्राँह्मणे सूर्ये या। इन्द्रं या देवी सुभगां जजानं। सा न आग्नर्व्यसा संविदाना। या रांजन्ये दुन्दुभावायंतायाम्। अश्वंस्य ऋन्द्ये पुरुषस्य मायौ। इन्द्रं या देवी सुभगां जजानं। सा न आग्नर्व्यसा संविदाना। या हस्तिनि द्वीपिनि या हिरंण्ये। त्विष्रिश्वंषु पुरुषेषु गोषुं॥

इन्द्रं या देवी सुभगां जजानं। सा न आगुन्वर्चसा संविदाना। रथे अक्षेषुं वृष्भस्य वाजें। वातें पुर्जन्ये वर्रणस्य शुष्में। इन्द्रं या देवी सुभगां ज्जानं। सा न् आगुन्वर्चसा संविदाना। राडंसि विराडंसि। सुम्राडंसि स्वराडंसि। इन्द्रांय त्वा तेजंस्वते तेजंस्वन्तः श्रीणामि। इन्द्रांय त्वौजंस्वत ओजंस्वन्तः श्रीणामि॥

इन्द्रांय त्वा पयंस्वते पयंस्वन्तः श्रीणामि। इन्द्रांय त्वाऽऽयुंष्मत् आयुंष्मन्तः श्रीणामि। तेजोंऽसि। तत्ते प्र यंच्छामि। तेजंस्वदस्तु मे मुखम्। तेजंस्वच्छिरों अस्तु मे। तेजंस्वान् विश्वतः प्रत्यङ्काः तेजंसा सं पिपृग्धि मा। ओजोंऽसि। तत्ते प्र यंच्छामि॥

ओर्जस्वदस्तु में मुखम्ं। ओर्जस्विच्छिरों अस्तु मे। ओर्जस्वान् विश्वतः प्रत्यङ्काः। ओर्जसा सं पिंपृग्धि मा। पयोऽसि। तत्ते प्र यंच्छामि। पयंस्वदस्तु में मुखम्ं। पयंस्विच्छरों अस्तु मे। पयंस्वान् विश्वतः प्रत्यङ्काः। पयंसा सं पिंपृग्धि मा॥

आयुंरिस। तत्ते प्र यंच्छामि। आयुंष्मदस्तु मे मुखम्ँ। आयुंष्मच्छिरों अस्तु मे। आयुंष्मान् विश्वतः प्रत्यङ्डः। आयुंषा सं पिंपृग्धि मा। इममंग्र आयुंषे वर्चसे कृधि। प्रिय॰ रेतों वरुण सोम राजन्। मातेवाँस्मा अदिते शर्म यच्छ। विश्वं देवा जरंदष्टिर्यथाऽसंत्॥

आयुंरिस विश्वायुंरिस। सूर्वायुंरिस सर्वमायुंरिस। यतो वातो मनोजवाः। यतः क्षरंन्ति सिन्धंवः। तासाँ त्वा सर्वासाः रुचा। अभिषिश्चामि वर्चसा। सुमुद्र इंवासि गृह्मनाँ। सोमं इवास्यदाँभ्यः। अग्निरिव विश्वतः प्रत्यङ्कः। सूर्यं इव ज्योतिषा विभूः॥

अपां यो द्रवंणे रसंः। तमहम्समा आंमुष्यायणायं। तेजंसे ब्रह्मवर्च्सायं गृह्णामि। अपां य ऊर्मी रसंः। तमहम्समा आंमुष्यायणायं। ओजंसे वीर्याय गृह्णामि। अपां यो मध्यतो रसंः। तमहम्समा आंमुष्यायणायं। [पृष्ट्यैं प्रजनंनाय गृह्णामि। अपां यो यज्ञियो रसंः। तमहम्समा आंमुष्यायणायं। आयंषे दीर्घायुत्वायं गृह्णामि॥

(तैत्तिरीयब्राह्मणे अष्टकम् - २/प्रश्नः - ८/अनुवाकः - ८)

अहमंस्मि प्रथम्जा ऋतस्यं। पूर्वं देवेभ्यों अमृतंस्य नाभिः। यो मा ददांति स इदेव माऽऽवाः। अहमन्नमन्नंमदन्तंमिद्यः। पूर्वमुग्नेरिं दहुत्यन्नम्। युत्तौ हांसाते अहमुत्तरेषुं। व्यात्तंमस्य पृशवंः सुजम्भम्ं। पश्यंन्ति धीराः प्रचंरन्ति पाकाः। जहाँम्यन्यन्न जंहाम्यन्यम्। अहमन्नं वश्मिचंरामि॥ समानमर्थं पर्येमि भुञ्जत्। को मामन्नं मनुष्यां दयेत। परांके अन्नं निहिंतं लोक एतत्। विश्वेदिवेः पितृभिंर्गृप्तमन्नम्ं। यद्द्यते लुप्यते यत्पंरोप्यतें। शृत्तमी सा तनूर्मे बभूव। महान्तौ चरू संकृद्दुग्धेनं पप्रौ। दिवं च पृश्चिं पृथिवीं चं साकम्। तथ्सम्पिबंन्तो न मिनन्ति वेधसंः। नैतद्भयो भवंति नो कनींयः॥

अन्नं प्राणमन्नंमपानमांहुः। अन्नं मृत्युं तम् जीवातुंमाहुः। अन्नं ब्रह्माणों जरसं वदन्ति। अन्नंमाहुः प्रजनंनं प्रजानांम्। मोघमन्नं विन्दते अप्रंचेताः। सत्यं ब्रंवीमि वध इथ्स तस्यं। नार्यमणं पुष्यंति नो सर्खायम्। केवंलाघो भवति केवलादी। अहं मेघः स्तनयन्वर्षन्नस्मि। मामंदन्त्यहमंद्यन्यान्॥ अह सदमृतों भवामि। मदांदित्या अधि सर्वे तपन्ति।

॥ वाक्सूक्तम् ॥

(तैत्तिरीयब्राह्मणे अष्टकम् - २/प्रश्नः - ४/अनुवाकः - ५९-६०)

देवीं वार्चमजनयन्त देवाः। तां विश्वरूपाः पृशवीं वदन्ति। सा नों मुन्द्रेषमूर्जं दुहाना। धेनुर्वागुस्मानुप् सुष्टुतैतुं॥६०॥ यद्वाग्वदंन्त्यविचेत्नानिं। राष्ट्रीं देवानां निष्सादं मुन्द्रा। चतंस्र ऊर्जं दुदुहे पया रेसि। क्षं स्विदस्याः पर्मं जंगाम।

अनन्तामन्तादिध निर्मितां महीम्। यस्यां देवा

अंदधुर्भोजनानि। एकाँक्षरां द्विपदार षद्वंदां च। वार्चं

देवा उपं जीवन्ति विश्वं। वाचं देवा उपं जीवन्ति विश्वं। वाचं गन्ध्रवाः पृशवो मनुष्याः। वाचीमा विश्वा भुवंनान्यिपता॥ सा नो हवं जुषतामिन्द्रंपत्नी। वागृक्षरं प्रथम्जा ऋतस्यं। वेदांनां माताऽमृतंस्य नाभिः। सा नो जुषाणोपं यज्ञमागांत। अवंन्ती देवी सुहवां मे अस्तु। यामृषंयो मन्नृकृतो मनीषिणः। अन्वेच्छं देवास्तपंसा श्रमेण। तान्देवीं वाचर् ह्विषां यजामहे। सा नो दधातु सुकृतस्यं लोके। च्त्वारि वाक्परिमिता प्दानि॥ तानिं विदुर्बाह्मणा ये मंनीषणंः। गुहा त्रीणि निहिंता नेङ्गंयन्ति। तुरीयंं वाचो मंनुष्यां वदन्ति।

॥श्रद्धा सूक्तम्॥

श्रृद्धयाऽग्निः समिध्यते। श्रृद्धयां विन्दते ह्विः। श्रृद्धां भगंस्य मूर्धिने। वचसा वेदयामिस। प्रियः श्रेद्धे ददंतः। प्रियः श्रेद्धे दिदांसतः। प्रियं भोजेषु यज्वंसु॥

इदं मं उदितं कृधि। यथां देवा असुरेषु। श्रुद्धामुग्रेषुं चित्रिरे। एवं भोजेषु यज्वंसु। अस्माकंमुदितं कृधि। श्रुद्धां देवा यजमानाः। वायुगोपा उपांसते। श्रुद्धाः हृदय्यंयाऽऽकूँत्या। श्रुद्धयां हूयते हृविः। श्रुद्धां प्रातर्ह्वामहे॥

श्रुद्धां मध्यन्दिनं परि। श्रुद्धाः सूर्यस्य निम्नुचि। श्रद्धे श्रद्धांपयेह माँ। श्रुद्धा देवानिधं वस्ते। श्रुद्धा विश्वंमिदं जगत्। श्रुद्धां कामस्य मातरम्। हुविषां वर्धयामिस।

॥ ब्रह्मा सूक्तम्॥

ब्रह्मं जज्ञानं प्रंथमं पुरस्तांत्। वि सींमृतः सुरुचों वेन आंवः। स बुध्नियां उप मा अस्य विष्ठाः॥६६॥ सृतश्च योनिमसंतश्च विवंः। पिता विराजांमृष्भो रंयीणाम्। अन्तरिक्षं विश्वरूप् आविवेश। तमकैर्भ्यंचिन्त वृथ्सम्। ब्रह्म सन्तं ब्रह्मणा वृधयंन्तः। ब्रह्मं देवानंजनयत्। ब्रह्म विश्वमिदं जगत्। ब्रह्मणः क्षत्रं निर्मितम्। ब्रह्मं ब्राह्मण आत्मनां। अन्तरंस्मित्रिमे लोकाः॥६७॥

अन्तर्विश्वमिदं जगंत्। ब्रह्मैव भूतानां ज्येष्ठम्। तेन कोऽर्हति स्पर्धितुम्। ब्रह्मेन्देवास्त्रयंस्त्रि॰शत्। ब्रह्मेन्निन्द्रप्रजापृती। ब्रह्मेन् ह् विश्वां भूतानि। नावीवान्तः समाहिता। चतस्त्र आशाः प्रचेरन्त्वग्नयः। इमं नो युज्ञं नयतु प्रजानन्। घृतं पिन्वंन्नजर्॰ सुवीरम्॥

ब्रह्मं समिद्भंवत्याहुंतीनाम्।

॥गो-सूक्तम्॥

आ गावों अग्मत्रुत भ्द्रमंत्रन्। सीदंन्तु गोष्ठे र्णयंन्त्व्समे। प्रजावंतीः पुरुरूपां इह स्यः। इन्द्रांय पूर्वीरुषसो दुहांनाः। इन्द्रो यज्वंने पृण्ते चं शिक्षति। उपेद्दंदाति न स्वं मुंषायति। भूयोभूयो र्यिमिदंस्य वर्धयन्। अभिन्ने खिल्ले नि दंधाति देवयुम्। न ता नंशन्ति न दंभाति तस्कंरः। नैनां अमित्रो व्यथिरादंधर्षित। देवाङ्श्च याभिर्यजंते ददांति च। ज्योगित्ताभिः सचते गोपंतिः सह। न ता अर्वा रेणुकंकाटो अश्जुते। न सईंस्कृतत्रमुपं यन्ति ता अभि। उरुगायमभंयं तस्य ता अनु। गावो मर्त्यस्य वि चेरन्ति यज्वेनः॥ गावो भगो गाव इन्द्रों मे अच्छात्। गावः सोमंस्य प्रथमस्यं भक्षः। इमा या गावः सर्जनास इन्द्रेः। इच्छामीद्भृदा मनसा चिदिन्द्रम्। यूयं गांवो मेदयथा कृशिश्चेत्। अश्लीलिश्चेत्कृणुथा सुप्रतीकम्। भद्रं गृहं कृणुथ भद्रवाचः। बृहद्वो वयं उच्यते स्भासुं। प्रजावंतीः सूयवंस १ रिशन्तींः। शुद्धा अपः सुप्रपाणे पिबंन्तीः। मा वंः स्तेन ईंशत माऽघश ५ सः। परिं वो हेती रुद्रस्यं वृञ्यात्। उपेदमुंपपर्चनम्। आसु गोषूपंपृच्यताम्। उपंर्षभस्य रेतंसि। उपेन्द्र तवं वीर्ये॥ ता सूर्याचन्द्रमसां विश्वभृत्तंमा मृहत्। तेजो वसुंमद्राजतो दिवि। सामात्माना चरतः सामचारिणां। ययोर्वतं न ममे जातुं देवयों:। उभावन्तौ परिं यात अर्म्यां। दिवो न रश्मी इस्तंनुतो व्यंर्णवे। उभा भुवन्ती भुवना कविक्रंत्। सूर्या न चन्द्रा चंरतो ह्तामंती। पतीं द्युमिद्वेश्वविदां उभा दिवः। सूर्या उभा चन्द्रमंसा विचक्षणा॥

विश्ववारा वरिवोभा वरेण्या। ता नोऽवतं मित्मन्ता मिहंव्रता। विश्ववपेरी प्रतरेणा तर्न्ता। सुवर्विदां दृशये भूरिरश्मी। सूर्या हि चन्द्रा वसुं त्वेषदंर्शता। मृनस्विनोभानुंचर्तोनु सन्दिवम्। अस्य श्रवो नद्यः सप्त बिंश्रति। द्यावा क्षामां पृथिवी दंर्शतं वपुः। अस्मे सूर्याचन्द्रमसांऽभिचक्षे। श्रुद्धेकिमेन्द्र चरतो विचर्तुरम्॥

पूर्वापुरं चरतो माययैतौ। शिशू क्रीडंन्तौ परि यातो अध्वरम्। विश्वान्यन्यो भुवंनाऽभि चष्टैं। ऋतूनन्यो विद्धंज्ञायते पुनंः। हिरंण्यवर्णाः शुचंयः पावका यासुं जातः कृश्यपो यास्विन्द्रंः। अग्निं या गर्भं दिधरे विरूपास्ता न आपः शङ् स्योना भवन्तु॥ यासा र राजा वरुणो याति मध्यं सत्यानृते अंवपश्यं जनानाम्। मधुश्रुतः शुचंयो याः पांवकास्ता न आपः शङ् स्योना भवन्तु॥ यासा देवा दिवि कृण्वन्ति भक्षं या अन्तरिक्षे बहुधा भवन्ति। याः पृंथिवीं पर्यसोन्दिन्तं शुक्रास्ता न आपः शङ् स्योना भवन्तु॥ यासा पृंथिवीं पर्यसोन्दिन्तं शुक्रास्ता न आपः शङ् स्योना भवन्तु॥ शिवेनं मा चक्षुंषा पश्यताऽऽपः शिवयां

त्नुवोपं स्पृशत् त्वचं मे। सर्वारं अग्नीर रंफ्सुषदों हुवे वो मिय वर्चो बलमोजो नि धंत्त॥

आपों भुद्रा घृतिमदापं आसुरुग्नीषोमौं बिभ्रत्याप इत्ताः। तीव्रो रसों मधुपृचांमरङ्गम आ मां प्राणेनं सह वर्च सागन्॥

आदित्पंश्याम्युत वां शृणोम्यामा घोषों गच्छति वाङ् नं आसाम्। मन्येभेजानो अमृतंस्य तर्हि हिरंण्यवर्णा अतृंपं यदावंः॥

नासंदासीन्नो सदांसीत्त्दानींम्। नासीद्रजो नो व्योंमा पुरो यत्। किमावंरीवः कुह् कस्य शर्मन्॥

अम्भः किर्मासीद्गहंनं गभीरम्। न मृत्युर्मृतं तर्िह् न। रात्रिया अहं आसीत्प्रकेतः। आनीदवातः स्वधया तदेकम्। तस्माद्धान्यं न पुरः किश्चनासं। तमं आसीत्तमंसा गूढमग्रे प्रकेतम्। सलिलः सर्वमा इदम्। तुच्छेनाभ्विपिहितं यदासीत्। तमंसुस्तन्महिना जांयतैकम्। कामस्तदग्रे समंवर्त्ततािधं॥

मनंसो रेतः प्रथमं यदासीत्। स्तो बन्धुमसंति निरंविन्दन्। हृदि प्रतीष्यां क्वयों मनीषा। तिर्श्वीनो वितंतो

र्शिमरेषाम्। अधः स्विदासी(३)दुपरि स्विदासी(३)त्। रेतोधा आंसन्महिमानं आसन्। स्वधा अवस्तात्प्रयंतिः पुरस्तांत्। को अद्धा वेंद् क इह प्र वोंचत्। कुत् आजांता कुर्त इयं विसृष्टिः। अवग्दिवा अस्य विसर्जनाय॥ अथा को वेंद यतं आबभूवं। इयं विसृंष्टिर्यतं आबभूवं। यदिं वा दधे यदि वा न। यो अस्याध्यंक्षः परमे व्योमन्। सो अङ्ग वेंद् यदि वा न वेदं। कि इस्विद्वनङ्क उ स वृक्ष आंसीत्। यतो द्यावापृथिवी निष्टतक्षुः। मनीषिणो मनसा पृच्छतेदुतत्। यद्ध्यतिष्ठद्भवनानि धारयन्। ब्रह्म वनं ब्रह्म स वृक्ष आसीत्॥ यतो द्यावांपृथिवी निष्टतक्षुः। मनीषिणो मनसा विब्नंवीमि वः। ब्रह्माध्यतिष्ठद्भवनानि धारयन्। प्रातर्गिः प्रातिरन्द्र र हवामहे। प्रातर्मित्रावरुणा प्रातरिश्वनां। प्रातर्भगं पूषणं ब्रह्मणस्पतिम्। प्रातः सोमंमुत रुद्र ह्वेम। प्रातर्जितं भगमुग्र ह्वेम। व्यं पुत्रमिदंतेर्यो विधर्ता। आध्रिश्चद्यं मन्यमानस्तुरिश्चित्॥ राजां चिद्यं भगं भक्षीत्याहं। भग प्रणेतर्भग सत्यंराधः। भगेमां धियमुदंव ददंन्नः। भग प्र णों जनय गोभिरश्वैः। भग प्र नृभिर्नृवन्तः स्याम। उतेदानीं भगवन्तः स्याम। उत प्रपित्व उत मध्ये अहाँम्। उतोदिता मघवन्थ्सूर्यस्य। व्यं देवानारे सुमृतौ स्याम। भगं एव भगंवार अस्तु देवाः॥ तेनं व्यं भगंवन्तः स्याम। तं त्वां भग् सर्व इञ्जोहवीमि। स नो भग पुर एता भवेह। समध्वरायोषसो नमन्त। दृधिक्रावेव शुचये पदायं। अर्वाचीनं वंसुविदं भगं नः। रथंमिवाश्वां वाजिन आवंहन्तु। अश्वांवतीर्गोमतीर्न उषासंः। वीरवंतीः सदंमुच्छन्तु भृद्राः। घृतं दुहांना विश्वतः प्रपीनाः। यूयं पात स्वस्तिभिः सदां नः॥

॥ नक्षत्रसूक्तम्॥

(तैत्तिरीय ब्राह्मणे अष्टकम् – ३/प्रश्नः – १) (तैत्तिरीय संहितायां काण्डम् – ३/प्रपाठकः – ५/अनुवाकः –१)

अग्निर्नः पातु कृत्तिकाः। नक्षत्रं देविमिन्द्रियम्। इदमांसां विचक्षणम्। हृविरासं जुंहोतन। यस्य भान्तिं र्ष्टमयो यस्यं कृतवः। यस्येमा विश्वा भुवनानि सर्वां। स कृत्तिंकाभि-र्भिसंवसानः। अग्निर्नां देवः सुविते दंधातु॥१॥ प्रजापंते रोहिणी वेतु पत्नीं। विश्वस्त्रंपा बृह्ती चित्रभानुः। सा नों यज्ञस्यं सुविते दंधातु। यथा जीवेंम श्ररदः सवीराः। रोहिणी देव्युदंगात्पुरस्तांत्। विश्वां रूपाणिं प्रतिमोदंमाना। प्रजापंति हिवषां वर्धयंन्ती। प्रिया देवानामुपंयातु यज्ञम्॥२॥

सोमो राजां मृगशीर्षेण आगन्नं। शिवं नक्षंत्रं प्रियमंस्य धामं। आप्यायंमानो बहुधा जनेषु। रेतः प्रजां यजमाने दधातु। यत्ते नक्षंत्रं मृगशीर्षमस्ति। प्रिय॰ राजन् प्रियतंमं प्रियाणांम्। तस्मैं ते सोम ह्विषां विधेम। शं नं एधि द्विपदे शं चतुंष्यदे॥३॥

आर्द्रयां रुद्रः प्रथंमा न एति। श्रेष्ठों देवानां पतिंरघ्नियानांम्। नक्षंत्रमस्य ह्विषां विधेम। मा नः प्रजा रिष्निमोत वीरान्। हेती रुद्रस्य परिणो वृणक्तः। आर्द्रा नक्षंत्रं जुषता ह्विनंः। प्रमुश्रमांनौ दुरितानि विश्वाः। अपाघश र सन्नुदतामरांतिम्॥४॥

पुनेर्नो देव्यदितिः स्पृणोतु। पुनेर्वसू नः पुनरेतां यज्ञम्। पुनेर्नो देवा अभियेन्तु सर्वे। पुनेः पुनर्वो ह्विषां यजामः। एवा न देव्यदितिरनुर्वा। विश्वस्य भूत्री जगेतः प्रतिष्ठा। पुनेर्वसू

हिवषां वर्धयंन्ती। प्रियं देवानामप्येतु पार्थः॥५॥

बृह्स्पतिः प्रथमं जायंमानः। तिष्यं नक्षंत्रम्भि सम्बंभूव। श्रेष्ठों देवानां पृतंनास् जिष्णुः। दिशोऽनु सर्वा अभयं नो अस्तु। तिष्यः पुरस्तांदुत मध्यतो नः। बृह्स्पतिर्नः परिपातु पृश्चात्। बाधेतां द्वेषो अभयं कृणुताम्। सुवीर्यस्य पत्रयः स्याम॥६॥ इदः सर्पेभ्यों ह्विरंस्तु जुष्टम्ं। आश्रेषा येषांमनुयन्ति चेतंः। ये अन्तरिक्षं पृथिवीं क्षियन्ति। ते नः सूर्पासो हवमागंमिष्ठाः। ये रोचने सूर्यस्यापिं सर्पाः। ये दिवं

देवीमनुंस् अरंन्ति। येषांमाश्रेषा अनुयन्ति कामम्। तेभ्यः सुर्पेभ्यो मधुंमज्जहोमि॥७॥

उपहूताः पितरो ये मघासुं। मनोजवसः सुकृतः सुकृत्याः। ते नो नक्षेत्रे हवमार्गमिष्ठाः। स्वधाभिर्यज्ञं प्रयंतं जुषन्ताम्। ये अग्निद्ग्धा येऽनंग्निदग्धाः। येऽमुं लोकं पितरः क्षियन्ति। याङ्श्चं विद्मयाः उं च न प्रविद्मा। मघासुं यज्ञः सुकृतं जुषन्ताम्॥८॥

गवां पितः फल्गुंनीनामिस् त्वम्। तदंर्यमन् वरुणिमत्र चारु। तं त्वां व्यर् संनितार्रं सनीनाम्। जीवा जीवंन्तुमुप् संविशेम। येनेमा विश्वा भुवनानि सञ्जिता। यस्यं देवा अनुस्यन्ति चेतः। अर्यमा राजाऽजर्स्तु विष्मान्। फल्गुनीनामृषभो रोरवीति॥९॥

श्रेष्ठों देवानां भगवो भगासि। तत्त्वां विदुः फल्गुंनी्स्तस्यं वित्तात्। अस्मभ्यं क्षुत्रमृजर् सुवीर्यम्। गोमृदश्चंवदुपसन्नुं-देह। भगों ह दाता भग इत्प्रदाता। भगों देवीः फल्गुंनी्राविवेश। भगस्येत्तं प्रस्वं गंमेम। यत्रं देवैः संधमादं मदेम॥१०॥

आयांतु देवः संवितोपंयातु। हिर्ण्ययेन सुवृता रथेन। वहन् हस्तर् सुभगं विद्यनापंसम्। प्रयच्छेन्तं पपुंरिं पुण्यमच्छे। हस्तः प्रयच्छ त्वमृतं वसीयः। दक्षिणेन प्रतिगृभ्णीम एनत्। दातारम् संविता विदेय। यो नो हस्तांय प्रसुवातिं यज्ञम्॥११॥

त्वष्टा नक्षंत्रम्भ्येति चित्राम्। सुभगं संसं युव्ति र रोचमानाम्। निवेशयंत्रमृतान्मर्त्याः श्रेश्च। रूपाणि पि श्वन् भुवनानि विश्वाः। तत्रस्त्वष्टा तदुं चित्रा विचेष्टाम्। तत्रक्षंत्रं भूरिदा अस्तु मह्मम्। तन्नः प्रजां वीरवंती र सनोतु। गोभिनीं अश्वैः समंनक्तु युज्ञम्॥१२॥

वायुर्नक्षंत्रम्भ्यंति निष्टांम्। तिग्मशृंङ्गो वृष्भो रोरुंवाणः। समीरयन् भवंना मात्रिश्वां। अप द्वेषार्श्स नुदतामरातीः। तन्नो वायुस्तद् निष्ट्यां शृणोतु। तन्नक्षंत्रं भूरिदा अस्तु मह्यम्। तन्नो देवासो अनुंजानन्तु कामम्। यथा तरेम दुरितानि विश्वां॥१३॥

दूरम्स्मच्छत्रंवो यन्तु भीताः। तिदेन्द्राग्नी कृणतां तिद्वशांखे। तन्नो देवा अनुंमदन्तु यज्ञम्। पृश्चात् पुरस्तादभंयं नो अस्तु। नक्षंत्राणामिधंपत्नी विशांखे। श्रेष्ठांविन्द्राग्नी भुवंनस्य गोपौ। विषूचः शत्रूनप्बाधंमानौ। अप क्षुधं नुदतामरांतिम्॥१४॥ पूर्णा पृश्चादुत पूर्णा पुरस्तांत्। उन्मध्यतः पौर्णमासी जिंगाय। तस्यां देवा अधिसंवसंन्तः। उत्तमे नाकं इह मांदयन्ताम्। पृथ्वी सुवर्चा युवतिः स्जोषाः। पौर्णमास्युदंगाच्छोभंमाना। आप्याययंन्ती दुरितानि विश्वां। उरुं दुहां यजंमानाय यज्ञम्॥१५॥

ऋष्यास्मं हुव्यैर्नमंसोप्सद्यं। मित्रं देवं मित्रधेयं नो अस्तु। अनूराधान् हुविषां वर्धयंन्तः। शृतं जीवेम शुरदः सवीराः। चित्रं नक्षत्रमुदंगात्पुरस्तात्। अनूराधा स इति यद्वदंन्ति। तिन्मत्र एति प्रथिभिदेवयानैः। हिर्ण्ययैर्वितंतैर्न्तिरक्षे॥१६॥ इन्द्रौ ज्येष्ठामनु नक्षत्रमेति। यस्मिन् वृत्रं वृत्र तूर्ये त्तारे। तिस्मिन्वयममृतं दुहानाः। क्षुधं तरेम दुरितिं दुरिष्टिम्।

तस्मिन्वयम्मृतं दुहांनाः। क्षुधं तरेम् दुरितिं दुरिष्टिम्। पुरन्दरायं वृष्भायं धृष्णवें। अषांढाय सहंमानाय मीढुषें। इन्द्राय ज्येष्ठा मधुमृद्दुहांना। उरुं कृणोतु यजंमानाय लोकम्॥१७॥

मूलं प्रजां वीरवंतीं विदेय। पराँच्येतु निर्ऋतिः पराचा। गोभिर्नक्षेत्रं पृशुभिः समंक्तम्। अहंभूयाद्यजंमानाय मह्यम्। अहंनी अद्य सुंविते दंधातु। मूलं नक्षंत्रमिति यद्वदंन्ति। परांचीं वाचा निर्ऋतिं नुदामि। शिवं प्रजायैं शिवमंस्तु मह्मम्॥१८॥ या दिव्या आपः पर्यंसा सम्बभूवुः। या अन्तरिक्ष उत पार्थिवीर्याः। यासामषाढा अनुयन्ति कामम्। ता न आपः श इस्योना भवन्तु। याश्च कूप्या याश्च नाद्याः समुद्रियाः। याश्चं वैशन्तीरुत प्रांसचीर्याः। यासांमषाढा मधुं भुक्षयंन्ति। ता न आपः शङ् स्योना भवन्तु॥१९॥ तन्नो विश्वे उपं शृण्वन्तु देवाः। तदंषाढा अभिसंयंन्तु यज्ञम्।

तन्नक्षेत्रं प्रथतां प्रशुभ्यः। कृषिर्वृष्टिर्यज्ञमानाय कल्पताम्। शुभ्राः कृन्यां युवृतयः सुपेशंसः। कृर्मकृतः सुकृतों वीर्यावतीः। विश्वान् देवान् ह्विषां वर्धयन्तीः। अषाढाः काम्मुपंयान्तु युज्ञम्॥२०॥

यस्मिन् ब्रह्माभ्यजंयथ्सर्वमेतत्। अमुं चं लोकमिदमूंच् सर्वम्। तन्नो नक्षंत्रमभिजिद्विजित्यं। श्रियं दधात्वहंणीय-मानम्। उभौ लोकौ ब्रह्मणा सर्जितेमौ। तन्नो नक्षंत्रमभिजिद्विचंष्टाम्। तस्मिन्वयं पृतंनाः सर्ज्ञयेम। तन्नो देवासो अनुंजानन्तु कामम्॥२१॥

शृण्वन्तिं श्रोणाम्मृतंस्य गोपाम्। पुण्यांमस्या उपंश्णोमि वाचम्। मृहीं देवीं विष्णुपत्नीमजूर्याम्। प्रतीचीं मेनाः ह्विषां यजामः। त्रेधा विष्णुंरुरुगायो विचंक्रमे। मृहीं दिवं पृथिवीम्न्तिरक्षम्। तच्छ्रोणैतिश्रवं इच्छमाना। पुण्यः श्लोकं यजमानाय कृण्वती॥२२॥

अष्टौ देवा वसंवः सोम्यासंः। चतंस्रो देवीर्जराः श्रविष्ठाः। ते यज्ञं पान्तु रजंसः प्रस्तात्। संवथ्सरीणममृतई स्वस्ति। यज्ञं नः पान्तु वसंवः पुरस्तात्। दक्षिणतोऽभियंन्तु श्रविष्ठाः। पुण्यं नक्षंत्रम्भि संविशाम। मा नो अरांतिर्घशृष्ट्साऽगर्त्र्॥२३॥ क्षृत्रस्य राजा वरुंणोऽधिराजः। नक्षंत्राणा श्रुतिभेषृग्वसिष्ठः। तौ देवेभ्यः कृणुतो दीर्घमायुः। श्रुत सहस्रां भेषुजानि धत्तः। यज्ञं नो राजा वरुंण उपयातु। तन्नो विश्वं अभि संयन्तु देवाः। तन्नो नक्षंत्र श्रुतिभेषग्जुषाणम्। दीर्घमायुः प्रतिरद्धेषजानि॥२४॥

अज एकंपादुदंगात्पुरस्तांत्। विश्वां भूतानिं प्रति मोदंमानः। तस्यं देवाः प्रंस्वं यंन्ति सर्वें। प्रोष्ठपदासों अमृतंस्य गोपाः। विश्राजमानः समिधा न उग्रः। आऽन्तरिक्षमरुहृदगुन्द्याम्। तर् सूर्यं देवम्जमेकंपादम्। प्रोष्ठपदासो अनुयन्ति सर्वे॥२५॥

अहिंबुंध्रियः प्रथंमा न एति। श्रेष्ठों देवानांमुत मानुंषाणाम्। तं ब्राँह्मणाः सोमपाः सोम्यासंः। प्रोष्ठपदासों अभिरंक्षन्ति सर्वे। चत्वार् एकंम्भि कर्म देवाः। प्रोष्ठपदा स इति यान् वदंन्ति। ते बुध्रियं परिषद्य स्तुवन्तः। अहि रक्षन्ति नर्मसोप्सद्यं॥२६॥ पूषा रेवत्यन्वेति पन्थांम्। पृष्टिपतीं पशुपा वाजंबस्त्यौ। इमानिं ह्व्या प्रयंता जुषाणा। सुगैर्नो यानैरुपंयातां युज्ञम्। क्षुद्रान् पृशून् रक्षतु रेवतीं नः। गावों नो अश्वार् अन्वंतु पूषा। अन्नर् रक्षंन्तौ बहुधा विरूपम्। वाजर् सनुतां यजमानाय यज्ञम्॥२७॥

तद्श्विनांवश्वयुजोपंयाताम्। शुभुङ्गमिष्ठौ सुयमेभिरश्वैः। स्वं नक्षंत्र १ ह्विषा यजंन्तौ। मध्वासम्पृंक्तौ यजुंषा समंक्तौ। यौ देवानां भिषजौं हव्यवाहौ। विश्वंस्य दूतावृमृतंस्य गोपौ। तौ नक्षंत्रं जुजुषाणोपंयाताम्। नमोऽश्विभ्यां कृणुमोऽश्वयुग्भ्यांम्॥२८॥

अपं पाप्मानं भरंणीर्भरन्तु। तद्यमो राजा भगंवान् विचंष्टाम्। लोकस्य राजां मह्तो महान् हि। सुगं नः पन्थामभंयं कृणोतु। यस्मिन्नक्षंत्रे यम एति राजां। यस्मिन्नेनम्भ्यिषंश्चन्त देवाः। तदंस्य चित्र॰ ह्विषां यजाम। अपं पाप्मानं भरंणीर्भरन्तु॥२९॥

निवेशंनी सङ्गमंनी वसूनां विश्वां रूपाणि वसून्यावेशयंन्ती। सहस्रपोष स्मुभगा रर्गणा सा न आगुन्वर्चसा संविदाना॥ यत्ते देवा अदंधुर्भागुधेयुममांवास्ये संवसंन्तो महित्वा। सा नों युज्ञं पिंपृहि विश्ववारे र्यिं नों धेहि सुभगे सुवीरम्॥३०॥

नवों नवो भवति जायंमानोऽह्रां केतुरुषसांमेत्यग्रें। भागं देवेभ्यो विदंधात्यायन् प्रचन्द्रमां स्तिरति दीर्घमायुंः॥ यमांदित्या अरशुमांप्याययंन्ति यमक्षितमक्षितयः पिबंन्ति। तेनं नो राजा वर्रणो बृहस्पतिरा प्याययन्तु भुवनस्य गोपाः॥ ये विरूपे समेनसा संव्ययन्ती। समानं तन्तुं परितातनातें। विभू प्रभू अनुभू विश्वतों हुवे। ते नो नक्षंत्रे हवमागंमेतम्। वयं देवी ब्रह्मणा संविदानाः। सुरत्नांसो देववीतिं दर्धानाः। अहोरात्रे हविषां वर्धयंन्तः। अति पाप्मान्मतिमुत्त्यागमेम। प्रत्युंवदृश्यायती। व्युच्छन्तीं दुहिता दिवः। अपो मही वृंणुते चक्षुंषा। तमो ज्योतिंष्कृणोति सूनरीं। उदुस्त्रियाः सचते सूर्यः। सर्चा उद्यन्नक्षंत्रमर्चिमत्। तवेदुंषो व्युषि सूर्यस्य च। सं भक्तेनं गमेमहि। तन्नो नक्षंत्रमर्चिमत्। भानुमत्तेजं उचरंत्। उपयुज्ञमिहार्गमत्। प्र नक्षंत्राय देवायं। इन्द्रायेन्दु 🕹 हवामहे। स नंः सविता सुंवथ्सनिम्। पृष्टिदां वीरवंत्तमम्। उदुत्यं जातवेदसं देवं वहन्ति केतवः। दशे विश्वाय सूर्यम्।

चित्रं देवानामुदंगादनीकं चक्षुंर्मित्रस्य वर्रुणस्याग्नेः। आऽप्रा द्यावां पृथिवी अन्तरिक्षं सूर्यं आत्मा जगंतस्त्स्थुषंश्च। आदितिर्न उरुष्यत्वदितिः शर्म यच्छत्। अदितिः पात्वश्हंसः। महीमूषु मातर् सुब्रतानांमृतस्य पत्नीमवंसे हुवेम। तुविक्षत्राम्जरंन्तीमुरूची सुशर्माण्मदिति स् सुप्रणीतिम्। इदं विष्णुर्विचंक्रमे त्रेधा निद्धे पदम्। समूढमस्य पाश्सुरे। प्रतिद्वष्णुः स्तवते वीर्याय। मृगो न भीमः कुंच्रो गिरिष्ठाः।

यस्योरुषुं त्रिषु विक्रमंणेषु। अधिक्षियन्ति भुवंनानि विश्वां। अग्निर्मूर्धा दिवः कुकुत्पतिः पृथिव्या अयम्। अपा १ रेता १सि जिन्वति। भुवो यज्ञस्य रजंसश्च नेता यत्रांनियुद्धिः सर्चसे शिवाभिः। दिवि मूर्धानं दिधषे सुवर्षां जिह्वामंग्ने चकृषे हव्यवाहम्। अनुनोऽद्यानुमितिर्यज्ञं देवेषुं मन्यताम्। अग्निश्चं हव्यवाहंनो भवंतां दाशुषे मर्यः। अन्विदंनुमते त्वं मन्यांसै शं चं नः कृधि। ऋत्वे दक्षांय नोहि नु प्रण आयू ५ षि तारिषः। हव्यवाहंमभिमातिषाहम्। रुक्षोहणं पृतंनासु जिष्णुम्। ज्योतिष्मन्तं दीद्यंतं पुरंन्धिम्। अग्नि एस्वंष्टकृतमाहुंवेम।

स्विष्टमग्ने अभितत्पृंणाहि। विश्वां देव पृतना अभिष्य। उरुं नः पन्थां प्रदिशन्विभांहि। ज्योतिष्मद्धेह्यजरं न आयुः॥ अग्नये स्वाहा कृत्तिंकाभ्यः स्वाहाँ। अम्बायै स्वाहां दुलायै स्वाहां। नित्य स्वाहाऽभ्रयंन्त्ये स्वाहां। मेघयंन्त्ये स्वाहां वर्षयंन्त्ये स्वाहां। चुपुणीकांये स्वाहाँ। प्रजापंतये स्वाहां रोहिण्यै स्वाहां। रोचंमानायै स्वाहाँ प्रजाभ्यः स्वाहाँ। सोमाय स्वाहां मृगशीर्षाय स्वाहां। इन्वकाभ्यः स्वाहौषंधीभ्यः स्वाहाँ। राज्याय स्वाहाऽभिजिंत्यै स्वाहाँ। रुद्राय स्वाहाऽऽर्द्रायै स्वाहाँ। पिन्वंमानायै स्वाहां पशुभ्यः स्वाहां। अदित्यै स्वाहा पुनर्वसुभ्याम्। स्वाहा भूँत्ये स्वाहा प्रजात्ये स्वाहा। बृहस्पतेये स्वाहां तिष्यांय स्वाहां। ब्रह्मवर्चसाय स्वाहाँ।

सर्पेभ्यः स्वाहाँऽऽश्रेषाभ्यः स्वाहाँ। दन्दशूकेंभ्यः स्वाहां। पितृभ्यः स्वाहां मघाभ्यः। स्वाहां ऽनघाभ्यः स्वाहां ऽगदाभ्यः। स्वाहां ऽरुन्धतीभ्यः स्वाहां। अर्यम्णे स्वाहा फल्गुंनीभ्याः स्वाहाँ। पशुभ्यः स्वाहाँ। भगांय स्वाहा फल्गुंनीभ्याु इं स्वाहाँ। श्रेष्ठांय स्वाहां। स्वित्रे स्वाहा हस्ताय। स्वाहां ददते स्वाहां पृणते। स्वाहाँ प्रयच्छंते स्वाहाँ प्रतिगृभ्णते स्वाहाँ। त्वष्ट्रे स्वाहां चित्रायै स्वाहां। चैत्रांय स्वाहां प्रजाये स्वाहां। वायवे स्वाहा निष्टांयै स्वाहाँ। काम्चाराय स्वाहाऽभिजित्यै स्वाहाँ। इन्द्राग्निभ्या इस्वाहा विशांखाभ्या इस्वाहाँ। श्रेष्ठाय स्वाहाऽभिजित्ये स्वाहाँ।

पौर्णुमास्यै स्वाहा कामांय स्वाहाऽऽगंत्यै स्वाहाँ। मित्राय स्वाहांऽनूराधेभ्यः स्वाहां। मित्रधेयांय स्वाहाऽभिजिंत्यै स्वाहां। इन्द्रांय स्वाहाँ ज्येष्ठाये स्वाहाँ। ज्येष्ठांय स्वाहाऽभिजिंत्ये स्वाहाँ। प्रजापंतये स्वाहा मूलांय स्वाहाँ। प्रजायै स्वाहाँ। अद्भः स्वाहांऽषाढाभ्यः स्वाहां। समुद्राय स्वाहा कामांय स्वाहाँ। अभिजिंत्यै स्वाहां। विश्वैभ्यो देवेभ्यः स्वाहांऽषाढाभ्यः स्वाहां। अनपजय्याय स्वाहा जित्यै स्वाहाँ। ब्रह्मणे स्वाहांऽभिजिते स्वाहां। ब्रह्मलोकाय स्वाहाऽभिजित्यै स्वाहाँ। विष्णंवे स्वाहाँ श्रोणायै स्वाहाँ। श्लोकांय स्वाहां श्रुताय स्वाहां। वसुंभ्यः स्वाहा श्रविष्ठाभ्यः स्वाहाँ। अग्रांयु स्वाहा परींत्ये स्वाहां।

वरुंणाय स्वाहां शतिभेषजे स्वाहां। भेषजेभ्यः स्वाहाँ। अजायैकंपदे स्वाहाँ प्रोष्ठपदेभ्यः स्वाहाँ। तेजेंसे स्वाहां ब्रह्मवर्चसाय स्वाहां। अहंये बुध्नियांय स्वाहां प्रोष्ठपदेभ्यः स्वाहां। प्रतिष्ठायै स्वाहाँ। पूष्णे स्वाहां रेवत्यै स्वाहां। पशुभ्यः स्वाहाँ। अश्विभ्या इस्वाहाँ ऽश्वयुग्भ्या इस्वाहाँ। श्रोत्रांय स्वाहा श्रुत्ये स्वाहां। यमाय स्वाहांऽपभरणीभ्यः स्वाहां। राज्याय स्वाहाऽभिजिंत्यै स्वाहाँ। अमावास्यांये स्वाहा कामांय स्वाहाऽऽगंत्ये स्वाहां। चन्द्रमंसे स्वाहाँ प्रतीदश्याये स्वाहाँ। अहोरात्रेभ्यः स्वाहाँ ऽर्धमासेभ्यः स्वाहाँ। मासेंभ्यः स्वाहर्तुभ्यः स्वाहां। संवथ्सराय स्वाहाँ। अह्रे स्वाहा रात्रियै स्वाहाँ।

प्रतिष्ठायै स्वाहाँ॥

अतिमुक्त्ये स्वाहाँ। उषसे स्वाहा व्युंध्ये स्वाहाँ। व्यूषुष्ये स्वाहाँ व्युच्छन्त्ये स्वाहा। व्युंष्टायै स्वाहाँ। नक्षंत्राय स्वाहोंदेष्यते स्वाहाँ। उद्यते स्वाहोदिंताय स्वाहां। हरंसे स्वाहा भरंसे स्वाहाँ। भ्राजंसे स्वाहा तेजंसे स्वाहाँ। तपंसे स्वाहाँ ब्रह्मवर्चसाय स्वाहाँ। सूर्याय स्वाहा नक्षेत्रेभ्यः स्वाहाँ। प्रतिष्ठायै स्वाहाँ। अदित्ये स्वाहाँ प्रतिष्ठाये स्वाहाँ। विष्णंवे स्वाहां यज्ञाय स्वाहां।

द्धिकाव्यणों अकारिषं जिष्णोरश्वंस्य वाजिनंः। सुर्भि नो मुखांकर्त् प्रण् आयूर्ंषि तारिषत्॥ आपो हि ष्ठा मंयो भुवस्तानं ऊर्जे दंधातन। महेरणांय चक्षंसे॥

यो वंः शिवतंमो रस्स्तस्यं भाजयतेह नंः। उश्तीरिंव मातरंः॥

तस्मा अरं गमाम वो यस्य क्षयांय जिन्वंथ। आपों जनयंथा च नः॥

उद्त्मं वंरुणपाशंमस्मदवांधमं विमध्यमः श्रंथाय। अथां वयमांदित्यवृते तवानांगसो अदितये स्याम। अस्तंभाद् द्यामृष्भो अन्तरिक्षमिमीत विर्माणं पृथिव्या आसींद्द्विश्वा भुवनानि सम्माङ्विश्वत्तानि वरुणस्य वृतानि।

यत्किं चेदं वंरुण् दैव्ये जनेंभिद्रोहं मनुष्यांश्वरांमिस। अचित्तीयत्तव धर्मा युयोपिम मा नस्तस्मादेनंसो देव रीरिषः॥

कित्वासो यद्विरिपुर्नदीवि यद्वां घा स्त्यमुत यं न विद्या। सर्वाताविष्यं शिथिरेवं देवाथां ते स्याम वरुण प्रियासंः॥

अवं ते हेडों वरुण नमोंभि्रवंयज्ञेभिरीमहे हुविर्भिः। क्षयंत्रस्मभ्यंमसुरप्रचेतो राज्ञन्नेना रसिशिश्रथः कृतानिं॥ तत्त्वां यामि ब्रह्मणा वन्दंमानुस्तदाशांस्ते यजमानो हविर्भिः। अहेंडमानो वरुणेह बोध्युरुंश रसु मा नु आयुः प्रमोषीः॥ हिरंण्यवर्णाः शुचंयः पावका यासुं जातः कृश्यपो यास्विन्द्रेः। अग्निं या गर्भं दिधेरे विरूपास्ता न आपः शङ् स्योना भंवन्तु॥ यासा १ राजा वर्रुणो याति मध्ये सत्यानृते अवपश्यं जनानाम्। मधुश्चुतः शुचयो याः पांवकास्ता न आपः शङ् स्योना भंवन्तु॥ यासां देवा दिवि कृण्वन्ति भृक्षं या अन्तरिक्षे बह्धा भवंन्ति। याः पृंथिवीं पर्यसोन्दन्तिं शुक्रास्ता न आपः श इस्योना भवन्तु॥ शिवनं मा चक्षुंषा पश्यताऽऽपः शिवयां तनुवोपं स्पृशत त्वचं मे। सर्वारं अग्नीर रंफ्सुषदों हुवे वो मिय वर्चो बलुमोजो नि धंत्त॥

पर्वमानः सुवर्जनेः। प्वित्रेण् विचेर्षणिः। यः पोता स प्नातु मा। पुनन्तुं मा देवज्ञनाः। पुनन्तु मनंवो धिया। पुनन्तु विश्वं आयवंः। जातंवेदः प्वित्रंवत्। प्वित्रेण पुनाहि मा। शुक्रेणं देवदीद्यंत्। अग्ने कत्वा कतूर रनुं। यत्तं प्वित्रंम्चिषिं। अग्ने वितंतमन्त्रा। ब्रह्म तेनं पुनीमहे। उभाभ्यां देवसवितः। प्वित्रंण स्वेनं च। इदं ब्रह्मं पुनीमहे। वैश्वदेवी पुनती देव्यागांत्। यस्ये बह्वीस्तनुवों वीतपृष्ठाः। तया मदंन्तः सधमाद्येषु। वयः स्यांम पतंयो रयीणाम्। वैश्वानुरो रुश्मिर्भिर्मा पुनातु। वार्तः प्राणेनेषिरो मंयो भूः। द्यावांपृथिवी पर्यसा पर्योभिः। ऋतावंरी युज्ञियं मा पुनीताम्। बृहद्भिः सवितस्तृभिः। वर्षिष्ठैर्देवमन्मंभिः। अग्ने दक्षैः पुनाहि मा। येनं देवा अपुनत। येनाऽऽपों दिव्यं कर्शः। तेनं दिव्येन ब्रह्मणा। इदं ब्रह्मं पुनीमहे। यः पांवमानीरध्येतिं। ऋषिंभिः सम्भृतु रसम्। सर्वृ स पूतमंश्राति। स्वृद्तितं मांतरिश्वंना। पावमानीयों अध्येतिं। ऋषिभिः सम्भृंतु र रसम्। तस्मै सरंस्वती दुहे। क्षीर स्पर्पिर्मधूंदकम्॥ पावमानीः स्वस्त्ययंनीः। सुदुघाहि पयंस्वतीः। ऋषिभिः सम्भृतो रसंः। ब्राह्मणेष्वमृत रे हितम्। पावमानीर्दिशन्तु नः। इमं लोकमथों अमुम्। कामान्थ्समंधयन्तु नः। देवीर्देवैः समाभृताः। पावमानीः स्वस्त्ययंनीः। सुद्घाहि घृंतुश्चतंः। ऋषिभिः सम्भृतो रसंः। ब्राह्मणेष्वमृतर् हितम्। येनं देवाः पवित्रेण। आत्मानं पुनते सदा। तेनं सहस्रंधारेण। पावमान्यः पुनन्तु मा। प्राजापत्यं पवित्रम्। शतोद्यांमः हिर्ण्मयम्। तेनं ब्रह्म विदों व्यम्। पूतं ब्रह्मं पुनीमहे। इन्द्रंः

यमो राजाँ प्रमृणाभिः पुनातु मा। जातवेदा मोर्जयंन्त्या पुनातु। भूर्भुवः सुवंः।
तच्छं योरावृणीमहे। गातुं यज्ञायं। गातुं यज्ञपंतये। दैवीः स्वस्तिरंस्तु नः। स्वस्तिर्मानुषभ्यः। ऊर्ध्वं जिंगातु भेषजम्। शं नो अस्तु द्विपदें। शं चतुंष्पदे। ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥ नमो ब्रह्मणे नमो अस्त्वग्रये नमः पृथिव्यै नम् ओषंधीभ्यः। नमो वाचे नमो वाचस्पतंये विष्णंवे बृह्ते करोमि॥ ॥ॐ शान्तिः शान्तिः॥

सुनीती सहमां पुनातु। सोमः स्वस्त्या वर्रुणः समीच्यां।

॥प्रोक्षण मन्त्राः॥

आपो हि ष्ठा मंयो भुवस्ता नं ऊर्जे दंधातन। महेरणांय चक्षंसे। यो वंः शिवतंमो रसस्तस्यं भाजयतेह नंः। उशतीरिव मातरंः। तस्मा अरं गमाम वो यस्य क्षयांय जिन्वंथ। आपो जनयंथा च नः॥

देवस्यं त्वा सिवृतुः प्रस्वे। अश्विनौंर्बाहुभ्यांम्। पूष्णो हस्तांभ्याम्। अश्विनोर्भेषंज्येन। तेजंसे ब्रह्मवर्चसायाभिषिञ्चामि देवस्यं त्वा सवितुः प्रमुवे। अश्विनौर्बाहुभ्याम्। पूष्णो हस्तांभ्याम्। सरंस्वत्ये भैषंज्येन। वीर्यायान्नाद्यांयाभिषिंश्चामि॥ देवस्यं त्वा सवितुः प्रस्वे। अश्विनौर्बाहुभ्याम्। पूष्णो हस्तांभ्याम्। इन्द्रंस्येन्द्रियेणं। श्रिये यशंसे बलांयाभिषिश्चामि॥ देवस्यं त्वा सवितुः प्रंस्वें ऽिश्वनों र्बाह्भ्यां पूष्णो हस्तांभ्या । सरंस्वत्यै वाचो यन्तुर्यन्नेणाग्नेस्त्वा साम्राज्येनाभिषिश्चामि॥ देवस्यं त्वा सवितुः प्रसवैंऽश्विनौंबाहुभ्यां पूष्णो साम्रांज्येनाभिषिश्चामि॥ द्रुपदादिव मुश्चंतु। द्रुपदादिवेन्म्ंमुचानः। स्विन्नः स्नात्वी मलांदिव। पूतं पवित्रेणेवाज्यम्। आपः शुन्धन्तु मैनंसः। आपो वा इद सर्वं विश्वां भूतान्यापंः प्राणा वा आपंः पशव आपोऽन्नमापोऽमृंतमापं सम्राडापों विराडापंः स्वराडापश्छन्दा इस्यापो ज्योती इष्यापो यजू इष्यापः

सृत्यमापः सर्वा देवता आपो भूर्भुवः सुवराप ओम्॥ ॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥ प्रोक्षण मन्त्राः 57

This PDF was downloaded from http://stotrasamhita.github.io.

 ${\sf GitHub:} \quad {\sf http://stotrasamhita.github.io} \quad | \quad {\sf http://github.com/stotrasamhita}$

Credits: http://stotrasamhita.github.io/about/